

ATLAS

SAYI: 63 MART - NİSAN 2020
FİYATI: 15 TL (KKTC Fiyatı 20,50 TL)

Tarih

12 ADA VE TÜRKİYE

İtalya Akdeniz'i istiyor

- Rodos'tan Meis'e İtalyan işgali
- Kurtuluş Savaşı'nda Roma'nın siyaseti
- Mussolini-Atatürk, 1920'lerde savaş riski
- II. Dünya Savaşı'nda Türkiye'ye ada teklifi

BASINDA İLK KEZ

**SAKARYA SAVAŞI'NDAN
ÖZEL BİR KARE**

HARBIYE NAZIRI CEPHEDE

**ENVER PAŞA
ÇANAKKALE'DE**

KERMESTE FACİA

**KADIN HAREKETİNİ
ATEŞLEYEN YANGIN**

“JAPONLAR BATININ İYİ YÖNLERİNİ Mİ ALDI?”

Osmanlı ve Japonya modernleşmeleri sık sık karşılaştırılır. Japonya'nın batının bilim ve teknolojisini aldığı, ancak geleneklerine sahip çıktığı savı, örnek modernleşme olarak kabul edilir. Türk ve Japon modernleşmeleri benzer mi? Farklılıklar var mı? Bu soruları Prof. Dr. Merthan Dünder'a sorduk.

Röportaj: Kansu Şarman

kansu.sarman@gmail.com

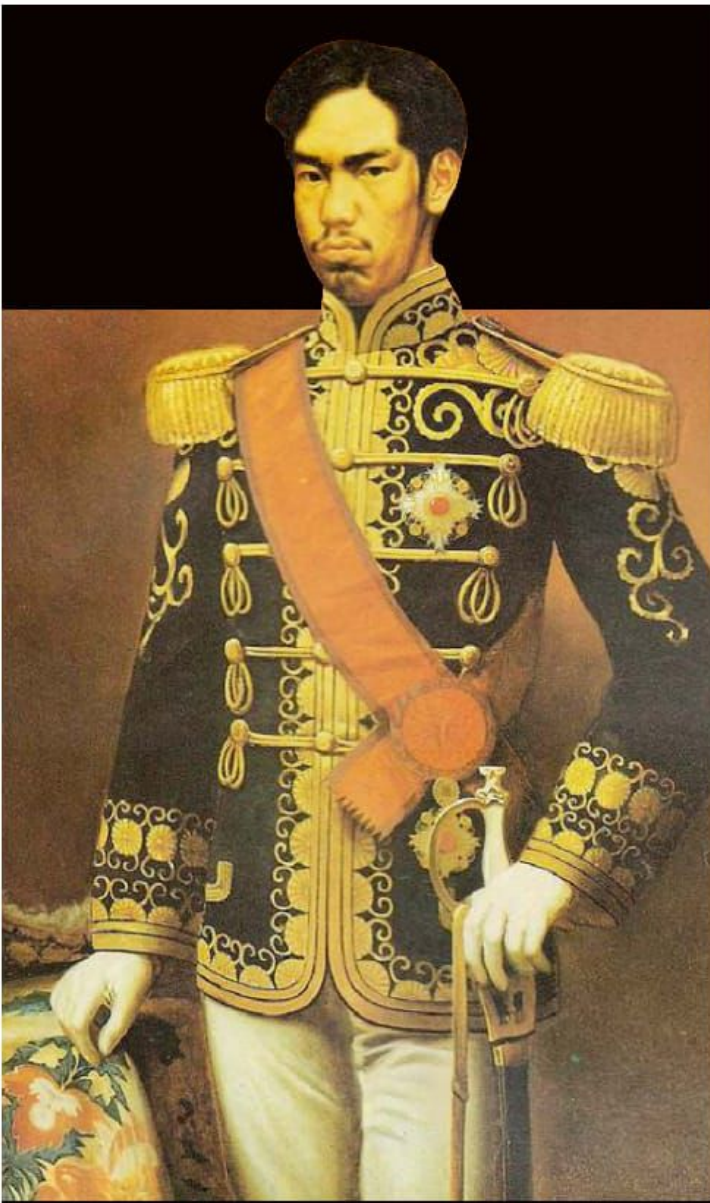
19'uncu yüzyılda III. Hiroshige imzası taşıyan bir resimde Japonya'da 1872'de açılan ve Shinbashi-Yokohama arasında çalışan ilk demiryolu hattı yer alıyor.

Japonya, 19'uncu yüzyıl ortalarına kadar dış dünyaya kapalı bir ülke olarak kaldı. 1853'te Tokyo Körfezi'ne giren ABD deniz filosu, Japonya'yı limanlarını açmaya ve Şimoda şehrine ABD konsolosunun atanmasını onaylamaya zorladı. Ardından yapılan ticaret antlaşmaları ve 1868'de Meiji'nin tahta çıkmasından sonra Japon modernleşme süreci başlamış oldu. Sonraki dönemde Osmanlı modernleşmesi ile Japon modernleşme süreçleri birlikte anıldı, karşılaştırmalar yapıldı, benzerlikler ve farklılıklar tartışıldı. Japonların kendi

geleneksel özelliklerini yitirmeden modernleşmeyi başardıkları, oysa Türkiye'nin bunu başaramadığı eleştirileri sıkça gündeme geldi. Bu konuyu Ankara Üniversitesi Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Merthan Dünder'a sorduk.

Osmanlı-Türk ve Japon modernleşmeleri ana hat itibarıyla benzer modernleşmeler midir?

Yakın, ama farklı dönemlerde Osmanlı Devleti ve Japonya'nın modernleşme faaliyetlerine giriştiği ve Japonya'nın gence hedeflerine ulaştığı tarihi bir →

İmparator Meiji dönemi

Meiji (üstte), İmparator Kōmei (Koomei)'nin üçüncü çocuğu ve ikinci oğlu olarak 3 Kasım 1852'de, o zamanki başkent Kyōto'da (Kyooto) doğdu. Babası tarafından Sachi-no-miya (Prens Sachi) adı verilen prens, ağabeyi 1850 yılında öldüğü için ailenin tek erkek evladı olarak 11 Kasım 1860 yılında, yine babasının verdiği yetişkinlik ismi olan Mutsuhito adıyla tahtın veliahdı olarak ilan edildi. İmparator Kōmei'in, 30 Ocak 1867'de ölümünün ardından, 13 Şubat 1867'de on beş yaşındayken Meiji unvanıyla 122'nci Japon imparatoru olarak tahta çıkan Mutsuhito'nun, taç giyme töreni 12 Eylül 1868'de gerçekleşti. 13 Şubat 1867'den, İmparator'un vefat ettiği 30 Temmuz 1912'ye kadar 45 yıl, tarihe Meiji dönemi olarak geçmiştir. Türkçeye aydınlanmış, ya da parlak saltanat olarak da çevirebileceğimiz kırk beş yıl sürmüş olan Meiji dönemi, gerçekten de Japonya'nın büyük oranda batılılaşığı, gelişmiş modern dünyayı yakaladığı dönemdir.

“Japonya'nın kültürünü, geleneklerini hiç değiştirmeden modernleştiği **savı abartılıdır.**”

gerçektir. Akademik ya da popüler çalışmalarda olduğu gibi entelektüel sohbetlerde de konu Türk modernleşmesi, veya kalkınma meselesine geldiğinde, genellikle Japon modernleşmesi başarılı bir örnek olarak sunulur. Son tahlilde varılan sonuç, Japonya'nın kısa sürede modernleşerek kalkınan bir ülke olduğu, bir başka deyişle Japonların, Meiji döneminde hayata geçirilen uygulamalarla batının sadece teknolojisini alarak kültürünü, dinini ve geleneklerini hiç değiştirmeden modernleştiği şeklindedir. Bu inanış, o kadar yerleşmiş vaziyettedir ki, devlet ve siyaset insanlarının, yüksek bürokratların ve hatta üniversite hocalarının konuşmalarında bile bu sözleri duymak mümkündür. Bu anlatı, kısmen doğru olmakla beraber abartılıdır. Doğru tarafı, Japonya'nın 1853 yılından sonra, yani Amerika Birleşik Devletleri'nin müdahalesi ile dış dünyaya açılmaya başladığı, ilk olarak bazı feodal beylerin (daimyo) gayretleriyle bölgesel olarak -öncelik askeri yapıda olmak üzere- modern usullerin uygulamaya konulmaya çalışıldığı, Meiji döneminde ise yenileşme hareketinin merkezi yönetimin temel hedefi haline gelerek günlük hayattan dine, mimariden sanata, yemek kültüründen bilime kadar birçok farklı alanda kapsamlı bir değişime gidilerek ülkenin süratle batılaşmaya başladığıdır. Abartılan kısım ise Japonya'nın sadece batının tekniğini ve teknolojisini aldığı, bunun dışında tamamen geleneksel yapısını koruyarak geliştiği, böylece zengin ve müreffeh bir ülke olduğudur. Hatta Japonya'nın, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sanayisini ve üretimini yeniden toparlayarak dünyanın sayılı ekonomik güçlerinden biri haline geldiği 1945-1991 yılları arasındaki döneme verilen “Japon Mucizesi” deyiminin kapsadığı anlam, Meiji dönemine kadar uzatılır.

İKİ ÜLKENİN YAPISI BİRBİRİNDEN ÇOK FARKLI

Türk ve Japon modernleşme süreçlerini incelemek önemliyse de karşılaştırma yaparak bizim başarısız, Japonların ise başarılı olduğunu söylemek çok doğru değil. Aslında bana göre, Türk (Osmanlı-Cumhuriyet) modernleşmesi ile Japon modernleşmesini karşılaştırmak da doğru değil. Öncelikle iki ülkenin, büyüklüğü,

demografik yapısı, tarihi arka planı aynı değil. Kısaca konuyu açmak gerekirse Türkler, yaklaşık bin yıl içinde kendi kadim topraklarının dışında doğudan batıya tarımın, medeniyetin, dinlerin neşet ettiği coğrafyayı yani, Çin, Hindistan, İran, Mezopotamya, Mısır, Anadolu ve Roma'yı (Bizans-Doğu Roma) yönetmiş, bu topraklarda yaşayan halklardan, kültürlerinden çok şey almış ve vermişlerdir. Diğer yandan, farklı kolları tüm semavi dinlere, yani Musevilik, Hıristiyanlık ve İslamiyete -neredeyse tüm mezheplerine- girmiş, bunun dışında kimi gruplar da Budizm, Maniheizm, Zerdüştlük gibi inançları benimsemişlerdir. Bu birikimin, tecrübenin siyasi ve kültürel temsilcisi ise Osmanlı Devleti'dir.

JAPONYA YILLARCA İZOLE BİR YAPIDAYDI

Japonlar, tarihi belgelerin onlardan ilk bahsettiği zamandan (Çin kayıtları) bu yana aynı konumda, aynı adalar üzerinde görece izole bir şekilde yaşamaya devam etmişlerdir. Ülkenin coğrafi konumuyla yapısı (dört büyük, binlerce küçük adadan oluşması), Japonların yabancı kültürlerle, farklı halklarla ve dinlerle etkileşime girme şansını kısıtlamış, demografik olarak daha homojen kalmalarını sağlamış, ülkenin zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarından mahrum olması, deniz-kara ticaret yolları üzerinde konuşlanmaması da yabancılarla sınırlı bir ilişki içinde olmalarına sebep olmuştur. Dünyaya açık bir imparatorluk mirası üzerinde oturan bir devlet ile çoğunlukla kendi dar, kapalı dünyası içinde yaşayan (Japonya'ya 17'nci yüzyılın ilk çeyreğinden 19'uncu yüzyılın ikinci yarısına kadar yaklaşık 250 yıl boyunca yabancıların, hatta Japonların giriş ve çıkışının yasak olduğunu hatırlamak gerekir) bir devlet ve toplumun yenileşme, modernleşme ihtiyacı, talebi veya algısı şüphesiz aynı değildir.

Bu iki modernleşmenin benzer ve farklı yönleri hangileri?

Bence en büyük fark, Japonların tüm kurumlarına, tabir-i caiz ise kılcal damarlarına kadar yabancı misyoner/uzmanları yerleştirmeleri, geleneksel bürokratik sistemi unvanlarıyla beraber (kont, baron, prens gibi unvanları kabul etmeleri) değiştirmeleri, batı tarzında eğitim kurumları kurmaları, alfabede romaji denilen Latin harflerin kullanılması, yabancı dil öğrenmeyi ve öğretmeyi serbest bırakıp okullar kurarak yabancı

İmparator Meiji'yi, batı tarzı üniforma giymiş subay ve batı tarzı giyimli kadınların katıldığı törende gösteren bir gravür (üstte). Ankara Üniversitesi Japon Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi Prof. Dr. Merthan Dünder (altta).

dil eğitimini teşvik etmeleridir. Ayrıca, samuray tarzı giyim kuşamın ve saç tıraşlarının yasaklanması, birçok Budist mabedin yakılıp yıkılarak bir grup Budist rahibin öldürülmesi, yani inancın hâkimiyet ve etki alanının sert önlemlerle kontrol altına alınması farklı uygulamalardır. Yeni kural ve dayatmaların halka hızlı şekilde nüfuz ettirilmesinde, homojen nüfus yapısı, küçük yüzölçümü, görece daha kolay iletişim ve ulaşım imkânlarının olması, avantaj olarak düşünülebilir. Bana göre Meiji ve elitleri, gönüllü ve azimli bir şekilde değişimi arzu etmiş, tüm kurumlarıyla beraber yeni bir toplum, yeni bir medeniyet yaratmaya, inşa etmeye →

çalışmışlardır. Osmanlı yönetimi ve aydınları ise daha çok ıslahat, yani düzenleme-iyileştirme amacıyla olup kökten bir değişimden çok, sistemi tamamen yıkmadan köklü bir iyileştirme, ıslah etme amacı gütmüşlerdir. Bu noktada belirtmek gerekirse Osmanlı, sadece yönetimin, aydınların talep ve öngörülerinin bir sonucu olarak modernleşme çabasına girişmemiş, biraz da Avrupa'nın güçlü ülkelerinin baskısı ve talebi ile hareket etmek zorunda kalmıştır. Her iki ülkede de yeni uygulamalar muhalefetle karşılaşmıştır. Örneğin Japonya'da isyan hareketleri ve bunun sonucu olarak en az 10 defa meydan savaşı büyüklüğünde muharebe yaşanmış, muhalefet silah zoruyla bastırılmıştır. Tokyo'da bulunan ve İkinci Dünya Savaşı sırasında Çin, Kore gibi ülkelerde hayatını kaybeden Japon ordu mensuplarıyla, savaştan sonra idam edilen savaş suçlularının defnedildikleri Yasukuni Tapınağı'nın arkasındaki Yasuhukan Müzesi'nin duvarında bulunan harita, isyan hareketleri sonucunda meydana gelen savaşları göstermesi bakımından önemli. Osmanlı'da bu derece büyük ve çok sayıda yenileşme karşıtı silahlı direniş meydana geldiği söylenemezse de özellikle idari yapıdaki değişikliklerin etnik ve dini kökenli ayrılıkçı hareketlerin ortaya çıkmasına sebep olduğunu düşünmek mümkün.

İmparator Meiji, tahta çıktığı dönemde Japonya'da bulunan yabancı ülke temsilcileriyle birlikte, 1868-1870.

Bazı kesimler Japonların batının bütün kurumlarını almadığını, özellikle bilimi ve bilimsel yöntemi alarak üstünlük kurduklarını dile getirir. Ne kadar doğru bu?

Bu söylemin hangi bilgi ve kanaat üzerinde şekillendiğini kısaca anlatmak gerekiyor. Japonya hakkında Türkiye'deki ilk bilgiler daha çok propaganda çevirileri şeklinde tanımlayabileceğimiz eserlere dayanır. Osmanlı Devleti'nin çöküş dönemine şahit olan ve yıkımın acılarını doğrudan yaşayan Mehmet Akif, Abdürreşit İbrahim, General Pertev Demirhan gibi aydınların yazdıkları ve anlattıkları aracılığı ile doğuşuna katkı sağladıkları "mükemmel Japon, harika Japonya, ideal millet" miti, Osmanlı-Cumhuriyet dönemi Türk aydınlarının Japonya'ya karşı takdir ve sempati duymasına sebep vermiştir. Bu "hayali" Japonya algısı günümüz Türk edebiyatına da yansımıştır. Son 10 yılda, Osmanlı (Türk) - Japon ilişkilerini

merkeze almış en az 10 roman yazılmıştır. Çoğunlukla, 16 Eylül 1890'da yani Meiji döneminde meydana gelen Ertuğrul firkateyni faciasını konu edinen bu romanlarda, Japonlar övülür ve geleneklerine bağlı oldukları halde hiç değişmeden zenginleştikleri vurgulanır. Kimi romanlarda iş öylesine büyütülür ki, Sultan II. Abdülhamit ve hatta Atatürk bile Japon milliyetçi örgütlerinin üyesi olarak takdim edilirler. Söz Atatürk'ten açılmışken, sosyal medyada, ya da bazı akademik veya popüler makalelerde Atatürk'ün Japonca bildiği, Türk aydınlanmasını şekillendirirken Meiji Japonya'sından esinlendiği, hatta

"Meiji modernleşmesinin ilk kanlı hedefi, yerleşik din ve onun temsilcileri ile inananları olmuştur."

Tokyo Camii'ni bile onun yaptırdığını yazıldığını görmek mümkündür. Bu muhayyel Japonya bilgisinin bir sonucu da Japonların geleneklerini hiç değiştirmeden batının sadece tekniğini, bilimini aldıklarını bunun dışında geleneklerini değiştirmediklerini izah eden bir söylemi beraberinde getirir ki bu söylem doğru değildir.

ET YEMEKLERİ JAPON MUTFAĞINA 150 YIL ÖNCE GİRDİ

Günümüze baktığımızda iş hayatının organizasyonu, bürokrasi, demokrasi, sosyo-kültürel hayat tarzı bakımından Japon toplumunun batılılaşması yaklaşık 150 yıl sürmüştür. Oysa Meiji modernleşmesiyle çok kısa sürede kurumlar, devlet yönetim mekanizması, bir başka deyişle devletin tüm aygıtları ve elit, aydın kesimlerin yaşam tarzı neredeyse tamamen yeni modele göre tekrar inşa edilmiş, yani batılı sisteme göre yeniden tasarlanmıştır. Bu arka planı bilmezseniz, hâlâ yaygın olarak yere oturmalarından, yere döşek sererek yatmalarından ya da tahta çubuklarla yemek yemeğe devam etmelerinden ötürü Japonların geleneklerini hiç değiştirmediklerine iman eder, ülkenin arazisinin küçük ve dağlık olmasından dolayı, nüfus yoğunluğunun düzlük alanlara sıkışmış şehirlerde, küçük evlerde yaşamak zorunda kaldığını, bu sebeple her evde bizdeki kadar çok mobilya kullanılmadığını, demir madenin az, ağaç ürünlerinin ise çok, daha kolay ulaşılır ve az maliyetli olmasından dolayı tahta çubuk kullanımının devam ettiğini bilmez ve bunun üzerinden bozulmamış, ideal bir geleneksel toplum çıkarımı yapabilirsiniz.

Japonların batılılaşırken dini ve ulusal geleneklerini korudukları kesin olarak söylenemez mi?

Hobsbawm ve Ranger'in literatüre kattıkları "the invention of tradition", yani geleneğin icadı sözlerini hatırlayarak başlayalım. Japonlar gelenek yaratmada, icat etmede mahirdir. Bizim göz ardı ettiğimiz husus, Japonların yabancılardan aldıkları kültür öğelerini teknoloji ürünlerinde olduğu gibi çok mahir bir şekilde Japonlaştırarak tekrar dış dünyaya tanıtabilme, hatta pazarlayabilme yetenekleridir. Japonların geleneklerine çok bağlı oldukları inancı aslında biraz da bizim geleneğe yüklediğimiz anlamla ilgili.

Bugün, örneğin Japonların meşhur yemeği "kare raisu", aslında Hindistan'dan 1853 sonrasında Japon mutfağına girmiş olan "körili pilav"dan başka bir şey değildir. Japonya'ya ilk gelen "batılılar" olan Portekizliler ve İspanyollar, Japonlar tarafından "yabanjin" yani

barbar, vahşi olarak adlandırılmışlardı. Bunun sebeplerinden biri de et için hayvan öldürmeleri ve et yemeleiydi. Et tüketiminin ve "shabu shabu", "gyudon" gibi etli yemeklerin Japon mutfağına girişi yaklaşık 150 yıl önce olmuştur. Çünkü daha önce Japonların sığır, koyun, keçi, domuz, köpek eti yemeleri Meiji'ye kadar yaklaşık bin yıl boyunca yasaktı. Fakat şimdi yukarıda ismini verdiğim yemekler, hatta "kobe beef" geleneksel Japon yemekleri olarak bilinir. Aikido, kendo, judo, sumo gibi Japon sporları da aslında yüzyıllardır Japonya'da yaygın olarak yapılan geleneksel sporlar olarak tanınırlar da tüm Japonya sathına ve dünyaya yayılmasının tarihi 50 ila 100 yıl içinde olmuştur.

Son şogun Tokugawa Yoshinobu'ya karşı birleşerek savaş açan Satsuma samurayları, 1868-1869'daki Boshin Savaşı sırasında (sağda).

İmparator Meiji tahta çıktıktan sonra ilk iş olarak Budizmin etkisini kırmaya çalışmıştır. Burada temel sebep, siyasi ve ekonomiktir. Budist tapınakların vergiden muaf oluşu, geniş tarım arzilerine hâkimiyeti ve samuraylarla olan inanç bağlamındaki ilişki gücünün kırılması gerektiği inancını doğurmuştur. Özetle Meiji iktidarı ile "Haibutsu kishaku" (Budizmi yık, Buda'yı yok et olarak çevrilebilir) sloganıyla binlerce Budist tapınağı yakılmış, yok edilmiş, yüzlerce rahip öldürülmüş ve devletin resmi dini olarak imparatorun en yüksek temsilcisini oluşturduğu "Shinto" (Şinto) ikame edilmiştir. İnanılanın aksine Meiji modernleşmesinin ilk kanlı hedefi yerleşik din, temsilcileri ve inananları olmuştur. →

“SON SAMURAY”IN GERÇEK HİKÂYESİ

Ünlü aktör Tom Cruise’ün 2003 yılında başrolünü oynadığı Son Samuray filmi Japonya’da Meiji dönemi modernleşmesi sırasındaki samurayların çıkardığı Satsuma İsyanı’nı konu alır. Ancak hikâyenin orijinalinde samuraylarla birlikte hareket eden batılı subay Amerikalı değil, Fransız Jules Brunet’dir.

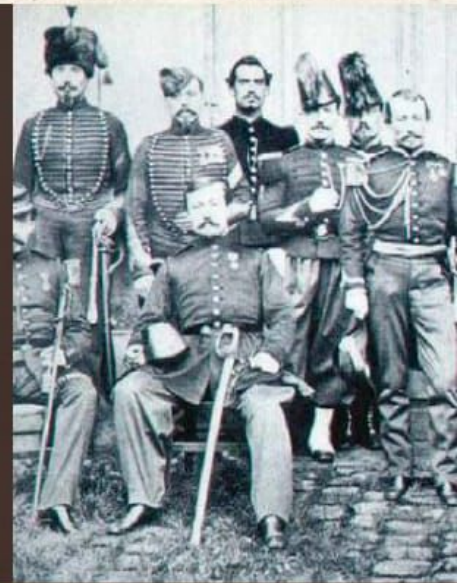
Edward Zwick’in yönettiği ve başrollerini Tom Cruise ile Ken Watanabe’nin oynadığı 2003 tarihli *Son Samuray* (*The Last Samurai*) filmi, Meiji modernleşmesinin Japonya’nın savaşçı sınıfını oluşturan samuraylar üzerinde yarattığı etkiyi göstermesi bakımından önemlidir. Hatırlanacağı üzere filmin konusu, Amerika Birleşik Devletleri ordusunun mensubu olarak Kızılderi savaşına katıldıktan sonra acı hatıralar ve vicdan azabı ile askerlikten ayrılarak Japonya’ya askeri danışman olarak gelen Yüzbaşı Nathan Algren ile İmparator Meiji’nin danışman ve eğitmenlerinden samuray lideri Katsumoto’nun hikâyesidir. Etkileyici savaş sahneleri ve 1870’lerin Japonya’sı ve toplumunun gözümüzde canlanmasını sağlayan film, kısmen gerçek bir hikâyeden

yola çıkarak kurgulanmıştır. Katsumoto karakteri Meiji döneminin en önemli samuray liderlerinden Satsuma klanına mensup Saigō Takamori’yi (1828 - 1877) temsil eder. Tarihe Satsuma İsyanı olarak geçen ve İmparator Meiji’nin liderliğindeki Japonya’nın modernleşme yolunda hızlı bir şekilde hareket etmesiyle, geleneksel düzenin yıkılması ve samuray sınıfının önemini yitirmesini hazmedemeyen Takamori’nin 1877’deki isyanı gerçek bir olaydır. Savaşı kaybeden Takamori, ağır yaralanmış, rakiplerinin eline geçmemek için seppuku (harakiri) yaparak hayatına son vermiştir.

Aslında filmin diğer ana karakteri olan yabancı askeri danışman da gerçek bir hikâyeden esinlenilerek yaratılmıştır. Tek farkla, o bir Amerikalı değil bir Fransız topçu subayıdır: Yüzbaşı Jules

Satsuma klanının samuray lideri Takamori’nin heykeli (üstte solda). 2003 yılı yapımı Son Samuray adlı filmde samuray lideri Katsumoto’yu canlandıran Ken Watanabe ile Amerikalı yüzbaşı Algren’i canlandıran Tom Cruise (solda). Japon modernleşmesi sırasında Fransa’dan gelen askeri danışmanlar arasında Jules Brunet de (kırmızı daire içinde) bulunmaktaydı (sağda).

Brunet (1838 - 1911). Kısaca özetlemek gerekirse, 1853'te Amerikalıların Japonya'yı dış dünyaya açmaya zorlamasıyla gelişen süreçte Satsuma ve Choshu klanları, 1866 yılında bir ittifak yaparak ülkeyi yaklaşık 270 yıl imparator adına yönetmekte olan Tokugawa klanını idareden uzaklaştırarak gücü ve iktidarı tekrar imparatora devretmek için mücadele etmeye başladılar. Son şogun (imparator adına ülkeyi yöneten büyük general) olan Tokugawa Yoshinobu yönetimi devretmeyi kabul etse de anlaşma tam olarak sağlanamaz ve tarihe Boshin Savaşı (1868-1869) olarak geçen muharebeler dizisi meydana gelir. Savaşın sonunda Tokugawa, tüm yetkilerini tamamen ve ebediyen imparatora bırakır. Kısa süre sonra tahtın olduğu gibi artık ülkenin de tek gerçek hâkimi imparator Meiji olacaktır. Fakat öncelikle ülkenin kuzeyinde yeni yönetime karşı başkaldıran klanları itaat altına almak gerekecekti. Tokugawa, 1853'ten sonra ordusunu güçlendirmek için Fransız askeri danışmanlar

getirtmiştir. Bu yabancı askerler, imparatorla şogun taraftarları arasındaki savaşta ve sonrasında Meiji'nin muhaliflerinin yanında yer almışlardır. Meiji'nin ordularını ilerledikçe muhalif grupların başında olan Enomoto Takeaki ve onunla birlikte hareket eden Fransız askeri danışmanlar, o zaman adı Ezo olan, ülkenin en kuzeyindeki Hokkaido Adası'na çekilerek 25 Aralık 1868'de Ezo Cumhuriyeti'ni ilan ederler. Amerika Birleşik Devletleri model alınarak kurulan, Japonya'daki ilk ve son cumhuriyetin başkanı olarak da Enomoto ilan edilir. Nisan 1869'daki Hakodate Körfezi Savaşı'nda Ezo Cumhuriyeti ordusu imparatorluk güçlerine yenilirler ve 27 Haziran 1869'da Ezo Cumhuriyeti ortadan kaldırılır. Enomoto affedilir ve daha sonra Japon donanmasının başına geçecek kadar yükselir.

Peki, Fransız danışmanlara ne olur? Onlar, savaşın yenilgiyle sonuçlanmasının ardından limanda bulunan bir Fransız gemisine binerek önce Yokohama'ya, oradan da Fransa'ya dönmeyi başarırlar. Onların arasında yer alan Jules Brunet ise Fransa'ya döndükten sonra Fransa - Prusya Savaşı'na (1870 - 1871) katılır. Hayatının geri kalanını başarılı bir subay devam ettiren Brunet, Fransa'nın en prestijli madalyası olan Légion d'honneur ile taltif edilmiş, önce generalliğe, daha sonra Fransa ordusunda genelkurmay başkanlığına kadar yükselmiştir.

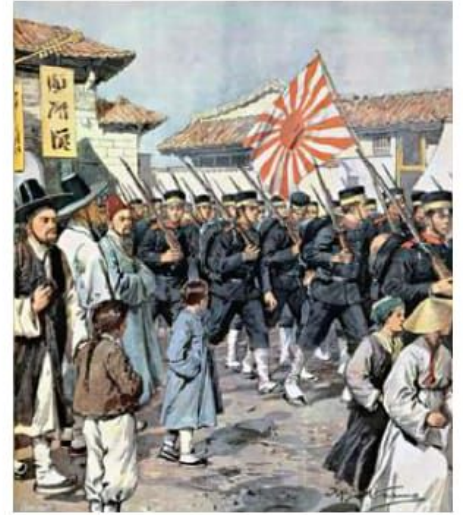
Gerçek kahramanlar, Brunet ve Takamori her ne kadar Amerikalı ve Japon sinema yıldızları Tom Cruise ve Ken Watanabe kadar yakışıklı olmasalar da, tarihe bıraktıkları isimleri sonsuza kadar yaşayacağına benziyor.

Bu açıdan Japon modernleşmesi Cumhuriyet modernleşmesine daha yakın diyebilir miyiz?

Eğer mutlaka böyle bir kıyas yapılacaksa bence Cumhuriyet modernleşmesi Japon modernleşmesine daha çok benzer. Cumhuriyet yönetimi, çöken bir imparatorluğun yıkıntısı içinden, farklı inanç, farklı köken, farklı sosyo-kültürel sınıflardan yeni bir toplum yaratmaya çalışarak yıkıntının yaralarını sarmayı denemiştir. Ayrılığa, ikiliğe sebep olabilecek tüm farklı unsurlar kan bağı ile değil, anayasal olarak Türk adı altında, yeni kıyafetler, yeni laik eğitim ve yeni usuller ile bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Daha önce kendi bölgesinde yaşayan fakat devletin-sistemin çökmesiyle merkeze, yani Anadolu'ya sığınan Afrikalılarından Kafkasyalısına, Balkanlısından Türkistanlısına, Yahudisinden Hıristiyanına kadar farklı toplulukları bir arada ve daha dar bir coğrafyada uyum içinde yaşatmaya çalışıyorsunuz. Bu bakımdan, yani yeni bir toplum yaratma projesini denedikleri için Cumhuriyet ve Meiji dönemlerindeki modernleşme faaliyetlerini benzetmek mümkündür. Batılılaşma deyince, Türkiye'de kimi kesimler doğrudan olmasa da Cumhuriyet elitleri üzerinden Atatürk'ü ülkenin yönünü batıya çevirdi diye eleştirirler. Burada ben şu soruyu anlamlı buluyorum:

"Doğuda nereye dönecekti?" Cevap Japonya ve örnek Japon modernleşmesiye, Japonya zaten kalkınmasını, refahını batıyı taklit ederek, Avrupa ve ABD'yi kurum ve yaşam tarzıyla kopyalayarak başardı. Ash varken neden kopyası alınsın ki? Kaldı ki, Cumhuriyet devrimleri yapılırken Japonya bilim, teknolojik buluşları ile değil üretimi ve teknolojiyi kullanımı ile dikkat çekici bir ülke durumundaydı. Gözden kaçan, aynı Japonya'nın o dönemde militarist, sömürgeci, işgalci bir güç olarak dünya sahnesinde yükselmeye başlayan bir ülke olduğudur. Bu bağlamda, Japonya'yı örnek göstererek, bak onlar sadece teknoloji aldılar, biz ise her şeyi aldık gibi sözlerle kurulan bilgisizliğe dayanan cümleler gerçekçi olmayıp doğru bir örneği işaret etmez. Yani sui misal, emsal olmaz ●

1904-1905 yıllarında yaşanan Rus-Japon Savaşı'nda Japon askerlerini Kore'de gösteren bir çizim.